

УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ЦЕНТР ОХОРОНИ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ ПАМ'ЯТОК АРХЕОЛОГІЇ
УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
ПОЛТАВСЬКИЙ КРАЄЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ імені Василя Кричевського

**ЗВІД
ПАМ'ЯТОК ІСТОРІЇ
ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ:
ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСТЬ**

Козельщинський район

Полтава
ТОВ «АСМІ»
2015

УДК 904(457.53)
ББК 63.3(4Укр-4Пол)-7
3-43

***Друкується за рішенням Вченої ради Полтавського краєзнавчого музею
імені Василя Кричевського. Протокол № 1 від 18 березня 2015 р.***

Редакційна колегія тому:

Ю.В. Волошин, А.М. Киридон, В.О. Мокляк, Т.К. Кондратенко, О.Б. Супруненко, В.П. Титаренко, О.М. Титова,
Г.І. Фасій, К.Б. Фесик, М.А. Якименко

Упорядкування, наук. редагування, підготовка до друку В.О. Мокляка, редагування археологічної частини та передмова В.О. Мокляка, О.Б. Супруненка.

***При передруку, чи іншому використанні матеріалів, посилання на джерело обов'язкове.
Відповідальність за достовірність наведених фактів,
правильність цитування несуть автори статей.***

Автори статей: В.А. Андрієць, М.О. Авдєєва, І.О. Ворона, Л.А. Головка, І.С. Дашівець, С.Л. Кигим, В.В. Ключко, І.М. Кулатова, Л.М. Кушко, А.А. Лаврінченко, О.С. Лимар, Л.М. Лугова, В.В. Лямкін, І.С. Мельникова, В.С. Мокієнко, В.О. Мокляк, Г.М. Некрасова, В.А. Павленко, В.С. Павлюк, Д.І. Піщаний, Є.Є. Пономаренко, В.І. Посухов, Ю.О. Пуголовко, С.В. Сапегін, Г.Д. Сердюк, Н.М. Сиволап, Ю.Г. Сиволап, О.В. Сидоренко, А.М. Скирда, О.А. Скирда, Н.О. Стецюк, О.Б. Супруненко, С.П. Тесленко, О.Ф. Тригубенко, Ю.С. Фуга, О.В. Халимон, Л.П. Крупин, Л.В. Чеботарьова, Б.І. Чернушенко, В.В. Шерстюк, О.О. Шиян, В.А. Яремченко.

*На першій сторінці обкладинки пам'ятка історії та архітектури
Собор Різдва Пресвятої Богородиці Козельщинського Різдва Пресвятої
Богородиці жіночого монастиря*

Звід пам'яток історії та культури України: Полтавська область.
3-43 Козельщинський район [Текст] = Register of Monuments of History and Culture of Ukraine: Poltava Region. Kozelshchina district / Полт. краєзн. муз. ім. В. Кричевського; Андрієць В.А., Авдєєва М.О., Ворона І.О. та ін.; ред. кол.: Ю.В. Волошин, А.М. Киридон, Кондратенко Т.К. та ін.; [упоряд., наук. ред. В.О. Мокляк; передмова В.О. Мокляка, О.Б. Супруненка]. – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2015. – 538 с. : іл.

ISBN 978-966-182-401-9

Пропоноване увазі читача видання продовжує серію публікацій матеріалів до «Зводу пам'яток історії та культури України», що знаходяться на території Полтавської обл. Даний випуск присвячений пам'яткам природи, археології, історії, архітектури та техніки, що розташовані на території Козельщинського р-ну Полтавської обл.

УДК 904(457.53)
ББК 63.3(4Укр-4Пол)-7

ISBN 978-966-182-401-9

© Полтавський краєзнавчий музей
імені Василя Кричевського, 2015.
© В. А. Андрієць, В.О. Мокляк, Л.М. Лугова,
І.С. Мельникова, Н.О. Стецюк,
О.Б. Супруненко, В.В. Шерстюк, ілюстрації, 2015
© ТОВ «АСМІ», оформлення, 2015

377. Курганий могильник II (археол.)

Розташований на підвищенні вододільного плато рр. Псел та Лизька, правобічної притоки р. Сухий Кобелячок (басейн р. Дніпро), заввишки 72,5 м у Балтійській системі вимірів, за 1,13 – 1,23 км на південь від центру села та приміщення Солоницької сільської ради (азимуту 173° – 174°).

Обстежувався О. Б. Супруненьком восени 2009 і 2015 рр. Позначений на крупномасштабних картах третьої чв. XX ст. як два насипи курганів висотою більше 1,2 – 1,3 м.

Два розорані насипи, розміщені за меридіональною віссю на відстані 125 м, в оточенні курганоподібних підвищень на місці будівель хутора кін. XIX – поч. XX ст., неподалік від скупчення старих дерев серед масиву орних угідь, мають висоту 0,50 та 0,75 м, діаметри 25 – 28 м.

Археологічні розкопки не проводилися.

Джерела: Супруненко О. Б. Пам'ятки археології на території Солоницької сільської ради Козельщинського району Полтавської області (Матеріали до проекту «Схеми детального планування території Солоницької сільської ради Козельщинського району») / Супруненко О. Б.; ДП НДЦ «ОАСУ» ІА НАНУ // НА ЦОДПА. – Ф. е. – Спр. 761. – Арк. 18–19; Карта: Х-40-63-А-б. – М 1: 50 000. – Съемка 1953 г. – М.: ГУГК при СМ СССР, 1969.

О.Б. Супруненко

378. Курганий могильник III (археол.)

Розташований на незначному підвищенні вододільного плато рр. Псел та Лизька, правобічної притоки р. Сухий Кобелячок (басейн р. Дніпро), заввишки 72,5 м у Балтійській системі вимірів, за 1,35 км на південь – південний схід від центру села та приміщення Солоницької сільської ради (азимуту 163°–169°).

Обстежувався О. Б. Супруненьком восени 2015 р. Позначений на крупномасштабних картах третьої чв. XX ст. як широтно вишикувана група з трьох насипів заввишки близько та більше 1,0 м.

Три розорані кургани розміщені за віссю північний схід – південний захід доволі компактним скупченням на відстані в 90 м, за 0,3 км від групи старих дерев посеред масиву орних угідь, мають висоту 0,30 – 0,80 м, діаметри 15 – 26 м. Географічні координати їх умовних центрів: № 1 (найбільшого) – 49°08'07,635" північної широти, 33°43'53,514" східної довготи; № 2 – 49°08'06,663" північної широти, 33°43'51,581" східної довготи; № 3 – 49°08'07,030" північної широти, 33°43'53,791" східної довготи.

Археологічні дослідження не проводилися.

Джерела: Супруненко О. Б. Пам'ятки археології на території Солоницької сільської ради Козельщинського району Полтавської області (Матеріали до проекту «Схеми детального планування території Солоницької сільської ради Козельщинського району») / Супруненко О. Б.; ДП НДЦ «ОАСУ» ІА НАНУ // НА ЦОДПА. – Ф. е. – Спр. 761. – Арк. 21; Карта: Х-40-63-А-б. – М 1: 50 000. – Съемка 1953 г. – М.: ГУГК при СМ СССР, 1969.

О.Б. Супруненко, Є.Є. Пономаренко

379. Курган I, пам'ятний знак жертвам Голодомору, IV – II тис. до н. е., епоха енеоліту – бронзового віку, XIX – XX ст., 1932 – 1933 рр. (археол., іст.)

Розташований по пров. Колгоспному, за 0,158 км на схід (азимут 91°) від приміщення Солоницької сільської ради, за 0,077 км на схід (азимут 94°) від примі-

Знаходиться за 60 м від ого-
родженої парканом садиби
гр. В. В. Ткачука.

Насип округлої в плані форми розтягнутий в центрі влаштуванням групи поховань сільського кладовища. Має опилу сегментоподібну в перетині форму, задернований. На поверхні є добре розпізнавані горбки більше 50 поховань XIX – XX ст.

щення Михайлівської церкви УПЦ Київського патріархату, безпосередньо поряд (на північний схід) від Братської могили учасників громадянської війни (Див. поз. № 387), пам'ятного знаку радянським воїнам і односельцям-землякам, які загинули під час Другої світової війни, за 0,154 км на північний схід (азимут 35°) від шосе М-22 мм. Олександрія – Полтава, з поворотом на смт Нова Галещина та залізничну станцію Галещина. Географічні координати умовного центру кургану (датум WGS 84): 49°08'51,9720" північної широти та 33°44'50,7732" східної довготи.

Курган споруджений на підвищенні третьої надзаплавної тераси лівого берега р. Псел, заввишки 75,2 м над рівнем Балтійського моря та 5,8 м над колишньою заплавою р. Рудька, у центральній східній частині сучасного села.

Обстежувався О. Б. Супруненьком у 2006, О. Б. Супруненьком і В. В. Шерстюком у 2007, ними ж та В. А. Андрієць – з метою укладання облікової документації для включення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України – восени 2014 рр.

Поодинокий курган заввишки 2,1 м і діаметром близько 40 м займає вершину незначного підвищення плато за 0,06–0,08 км на північний схід від приміщення церкви та меморіалу. Його розташування пов'язується переважною більшістю мешканців зі старим сільським кладовищем, на якому вже не здійснюються поховання.

у центральній сплющеній частині – просіла заглибина від грабіжницьких розкопок рубежу XIX – XX ст. (3,5 x 4,5 м) та завглибшки 0,6 м. Частина захоронень третьої чв. XX ст. оточена металевими огорожами і має хрести чи надгробки, з-поміж яких ростуть кілька кушів.

Кладовище з'явилося не пізніше сер. XIX ст. Можливо, певний час насип був прицерковним цвинтарем, храм якого розміщувався між курганом та центральною вулицею села (вул. Жовтнева).

Розкопки не проводилися. Наприкінці 2014 р. здійснені інвентаризаційні обстеження і підготовлена облікова документація для включення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України як комплексної пам'ятки археології та історії місцевого значення.

На кургані наявні близько 30 просілих горбків захоронень другої чверті XX ст., можливо, пов'язаних із часом Голодомору. За спогадами односельців, на місці кладовища здійснювалися захоронення жертв Голодомору 1932 – 1933 рр. (від 20 до 30 осіб). (Див. поз. № 389).

Стан кургану, зважаючи на наявність кладовища, – ближче до задовільного (площа – 0,1256 га).

Місце розташування кургану на підвищенні плато третьої тераси вказує на його належність до числа пам'яток доби пізнього енеоліту – раннього бронзового віку. Місцезнаходження на ньому численних поховань, в тому числі жертв Голодомору, перетворює археологічний об'єкт в археолого-історичний комплекс, що репрезентує трагічні історичні реалії розвитку краю за новітнього часу.

Джерела та література: Супруненко О. Б., Шерстюк В. В. Звіт про археологічні обстеження території та округи Галещинського родовища залізистих кварцитів на території Кременчуцького та Козельщинського районів Полтавської області у 2007 р. // НА ІА НАНУ. – Ф. е. – 2007/150. – Арк. 48. – Рис. 91–92; Супруненко О. Б. Звіт про археологічні обстеження та експертизи на території Полтавської області в 2014 р. // НА ІА НАНУ. – Ф. е. – 2014; НА ЦОДПА. – Ф. е. – Спр. 739; Карти: Ряд XXV. Лист 11. Воен.-топограф. карта Полтавской губернии. – Масштаб 3 вер. в дюйме. Губ. Киевской, Херсонской и Полтавской. / Грав.: конт. Вольн. Грав. Борнмиллер и Топог. Михайлов, 3-й пред. и горы Вольн. Гр. Борнмиллер и Чин. Антонов; Врез. слова Чин. Захаров, Васильев и Вольн. Гр. Борнмиллер. – [Изд. кон. 1850-х гг.]; Ряд XXV. Лист 11. Воен.-топограф. карта Полтавской губернии. – Масштаб 3 вер. в дюйме. Губ. Киевской, Херсонской и Полтавской. Часть Киев. губернии исправ. по рекогносц. 1868 г., Херсонс. – 1869 г., Полтавск. – 1869 г. Желез. дор. нанесена по съемке 1877 / Грав.: конт. Вольн. Грав. Борнмиллер и Топог. Михайлов, 3-й пред. и горн. Вольн. Гр. Борнмиллер и чин. Антонов; Врез. слова чин. Захаров, Васильев и Вольн. Гр. Борнмиллер // Военно-топографическая карта Полтавской губернии. Масштаб 3 вер. в дюйме. – СПб. : Воен.-топогр. депо, 1863–1878. – Атлас. – Л. 11; Ряд XXV. Лист 11. – (Чигирин). – Воен.-топограф. карта. – Масштаб 3 версты в дюйме. Украинская ССР. Часть Киев. губернии исправ. по рекогносц. 1868 г., Херсонс. – 1869 г., Полтавск. – 1869 г. Желез. дор. нанесена по съемке 1877–1887 гг. – М.: Управл. воен. топографов [Изд. после 1918 г.] // НА ЦОДПА. – Ф. 7 к/м. – Спр. 15. – Арк. 15; М-36-104-В. – (Потоки). – М 1:50 000. – УССР. Киевская обл. – Управл. воен. топографов, 1931. – Рекогносц. 1932 г.; Національна книга пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 рр. в Україні: Полтавська область. – Полтава: Орі-

яна, 2008. – С. 299; Міщенко О. Безкровна війна. Книга свідчень. – К.: Вид-во «Молодь», 1991. – С. 88; Полтавщина: Енциклопедичний довідник / За ред. А. В. Кудрицького. – К.: Українська Енциклопедія, 1992. – С. 589.

О.Б. Супруненко

380. Курган II (археол.)

Розташований на підвищенні вододільного плато рр. Псел та Лизька, правобічної притоки р. Сухий Кобелячок (басейн р. Дніпро), заввишки 74 м у Балтійській системі вимірів, за 0,2 км на північ від околиці села (азимут 359°), посеред садових насаджень поряд із кол. хут. Пархоми.

Обстежувався О. Б. Супруненком восени 2009 і 2015 рр. Позначений на великомасштабних картах третьої чв. XX ст. як курган заввишки більше 0,7 м з абсолютною висотою 74,2 м.

Задернований насип має висоту 0,6 м і діаметр 24 м. Знаходиться серед садових насаджень навколо промислової зони смт Нова Галещина. Площа ділянки, зайнятої насипом, – 0,045 га.

Джерела: Супруненко О. Б. Пам'ятки археології на території Солоницької сільської ради Козельщинського району Полтавської області (Матеріали до проекту «Схеми детального планування території Солоницької сільської ради Козельщинського району») / Супруненко О. Б.; ДП НДЦ «ОАСУ» ІА НАНУ // НА ЦОДПА. – Ф. е. – Спр. 761. – Арк. 18; Карта: Х-40-63-А-6. – М 1: 50 000. – Съемка 1953 г. – М.: ГУГК при СМ СРСР, 1969.

О.Б. Супруненко

381. Курган III (археол.)

Розташований на підвищенні вододільного плато рр. Псел та Лизька, правобічної притоки р. Сухий Кобелячок (басейн р. Дніпро), висотою понад 75 м у Балтійській системі вимірів, за 0,81 км на південний захід від околиці села та шосе Н-22 Олександрія – Полтава (азимут 193°), на розораному масиві угідь, орендованому ФГ В. О. Вітченка.

Обстежувався О. Б. Супруненком восени 2012 і 2015 рр. Позначений на великомасштабних картах третьої чв. XX ст. як курган заввишки більше 1,0 м.

Наукове видання

Упорядник – **МОКЛЯК** Володимир Олександрович

**ЗВІД ПАМ'ЯТОК ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ:
ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСТЬ**

Козельщинський район

Відповідальні за випуск: В.О. Мокляк, К.Б. Фесик.

Коректор – Н.М. Сиволап.

Комп'ютерна верстка – Є.А. Кулинич.

Підписано до друку 03.12.2015 р.

Формат паперу 70×100/16.

Папір офсетний. Друк офсетний.

Ум. друк. арк. 44,2. Тираж 300 пр. (1-й запуск 1-110). Зам. № 11557.

Видавець і виготовлювач ТОВ «АСМІ».

36011, м. Полтава, вул. В. Міщенко, 2.

Тел./факс: (0532) 56-55-29.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК №3357 від 25.12.2008 р.